

Fuglelivet på Jægerspris gods.

Iagttagelser fra 1929 til 1952.

III. Spurvefugle (*Passeres*)¹⁾.

Af VAGN HOLSTEIN.

Sanglærke (*Alauda a. arvensis* L.) er en talrigt ynglende fugl på godsets marker og dens sang hører til de allerførste forårstegn. De fleste år begynder den at synge før eller senere i februar, dog undtagelsesvis allerede i januar, medens den, når vinteren har været særlig langvarig, først lader høre fra sig et godt stykke ind i marts. I nedestående oversigt angives den første sangdag i en del af årene i perioden 1930/52:

År	30	34	35	37	40	41	42	43	44	45	46	47	49
Første sangdag	17/2	12/2	11/2	5/2	27/2	12/2	25/3	3/2	16/1	21/2	15/2	17/3	9/3

Hedelærke (*Lullula a. arborea* (L.)). Om foråret kan man høre og se Hedelærker trække over mod NØ. fra begyndelsen af marts (tidligst den 6.) til henimod midten af april (senest den 12.). I mange tilfælde kommer de enkeltvis eller kun et par stykker sammen, til andre tider i flokke på 10–15. Bliver vejret ugunstigt for træk, slår de sig ned på græs- og stubmarker, hvor de løber omkring og søger føde afventende, at vejret vil tillade dem at fortsætte den afbrudte rejse.

Om efteråret ses også trækkende Hedelærker, men på denne årstid ikke nær så mange som om foråret. Tidligst har jeg set efterårstræk foregå den 22.9 og senest den 10.10.

At Hedelærken også har ruget på Jægerspris et par gange, anser jeg for givet, selv om jeg ikke har fundet dens rede. Første gang, noget sådant indtraf, var i 1941. Den 11.4 hørte jeg en han flyve syngende over en mark, som grænser op til Studehaven syd for Mellemledshuset og den 1.5 iagttog jeg et par i en grankultur umiddelbart øst for ovennævnte hus. Hannen fløj syngende over kulturpladsen, men dalede af og til ned på en stub, hvorfra han fortsatte sin sang. Da jeg til slut gik ham nær, lettede han sammen med en anden Hedelærke, som i flugten udstødte det for arten karakteristiske flyveskrig: geli-de gelid, og jeg nærer ikke tvivl om, at denne fugl har været hunnen. Da jeg et par timer senere atter passerede stedet, fløj hannen stadig syngende over det. Den 3.6. sang hannen fremdeles livligt på samme lokalitet og om aftenen den 11.6. hørte jeg over marken lidt

¹⁾ Denne afhandlings tidligere dele findes i D.O.F.T. 47, 1953, p. 179–213 og p. 225–245.

syd for Mellemedshuset 2 syngende Hedelærker samtidig, så det er ikke usandsynligt, at to par ynglede i Studehaven i 1941.

Anden gang, her blev truffet Hedelærke under omstændigheder, som tyder på ynglen, var den 23.5.1951. Nævnte dag traf organist GODSKE-NIELSEN en syngende han på en renafdrift i Fællesskoven og når man tager tidspunktet i betragtning, er der grund til at tro, at det har drejet sig om en ynglende fugl.

Toplærke (*Galerida c. cristatus* (L.)) yngler ikke inden for mit iagttagelsesområde; men dog er den iagttaget nogle gange. Den første blev set løbende på gaden i Jægerspris by den 6.10.1933. Derefter blev ingen set før den 24.12.1940, da en løb på landevejen ved Overdråby kirke og utvivlsomt har det været den samme fugl, som blev set ved Jægerspris Mølle den 4.3.1941, da afstanden mellem de to iagttagelsessteder kun er ca. 800 m.

Bjerglærke (*Eremophila alpestris flava* (J. F. Gmelin)) hører til de få i denne beretning omtalte arter, som jeg ikke selv har set; men ikke desto mindre er der næppe tvivl om, at denne fugl ret ofte vil kunne træffes på strandene ved Roskilde Fjord i vintertiden, hvilket bl. a. bekræftes ved, at BØRGE PALM, efter hvad han har meddelt mig, ved tre tilfældige besøg på nævnte lokalitet i begyndelsen af 40-erne, iagttog arten i flok to gange, nemlig dels 20 den 31.12.1942, dels 30 den 2.1.1944.

Landsvale (*Hirundo r. rustica* L.) er den af vore svalearter, som yngler talrigst inden for godsets grænser, idet bogstavelig talt hvert hus beboes af eet eller flere svalepar. Om foråret kommer de første Landsvaler normalt i de sidste dage af april; men efter at de første har vist sig, kan der godt hengå en ugestid, inden hovedtrækket sætter ind. I nedenstående oversigt ses ankomstdatoerne for de første Landsvaler i årene 1930/52:

År	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41
Dato	24/4	28/4	29/4	28/4	24/4	21/4	29/4	30/4	3/5	9/5	3/5	1/5

År	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52
Dato	8/5	29/4	25/4	25/4	26/4	21/4	18/4	24/4	1/5	23/4	21/4

Et ret stort antal svalepar yngler to gange om året og i mange tilfælde flyver ungerne fra det sidste kuld ikke fra reden før i begyndelsen af september.

Om efteråret foregår et betydeligt svaletræk over Jægerspris. Dette træk begynder i sidste halvdel af august, kulminere omkring

midten af september og kan i stedse svagere grad ses til henimod midten af oktober.

Bysvale (*Delichon u. urbica* (L.)). Som ynglefugl er Bysvalen ikke nær så talrig, som Landsvalen. På Hovedgården og Christiansminde findes hvert sted en mindre koloni, i Studehaven rugede ved Skovfogedstedet indtil for få år siden 6–8 par, men i de senere år kun 4–5, og endelig findes ved Dyrnæs godsets største koloni – bestående af ca. 20 par – på et ret ejendommeligt sted. Af et forlængst nedlagt teglværk står nu kun skorstenen tilbage som et mindesmærke. Denne skorsten er foroven dækket af en zinkhætte, som rager ud over mureværket og under dette udhæng har Bysvalerne bygget deres reder i en fuldstændig ubrudt kreds hele vejen rundt.

Om foråret ankommer de første Bysvaler sædvanligvis ca. 1 uge senere end Landsvalerne, hvilket fremgår af nedenstående oversigt:

År	32	33	38	41	42	43	44	46	48	50	51	52
Dato	$\frac{3}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{4}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{26}{4}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{10}{5}$	$\frac{5}{5}$	$\frac{29}{4}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{3}{5}$	$\frac{3}{5}$

At en fuglearts medfødte redebygningsvaner kan ændres i løbet af få år på grund af et indgreb fra menneskenes side, har kolonien ved Studehavens skovfogedsted givet et interessant eksempel på. Engang i trediverne – det nøjagtige årstal har jeg desværre ikke noteret – blev nævnte skovfogedsteds udstag, som er af strå, fornyet og under dette arbejde blev en bysvalerede, som indeholdt unger, revet ned. I et forsøg på at redde disse unger, blev de af daværende skovfoged GAD-SIMONSEN anbragt ovenpå den nedstyrtede redes udpolstringsmateriale i en lille, kubisk trækasse, som blev anbragt på den oprindelige redes plads, efter at der først var skåret et indgangshul i den ene endevæg. I løbet af utrolig kort tid accepterede de gamle svaler den nyskabte situation og madede deres unger, som om intet usædvanligt var passeret og fik dem alle på vingerne. Det følgende år blev denne redekasse, så snart Bysvalerne var ankommet, straks annekteret af et par, som slap særdeles nemt fra deres redebygning, idet der ikke blev foretaget noget murearbejde inde i kassen, men kun blev opmuret en lille tud omkring dens flyvehul, hvorefter parret gav sig til at samle fjer til det egentlige underlag for æggene. Inspireret af denne morsomme hændelse anbragte GAD-SIMONSEN yderligere 5–6 redekasser, hver på $15 \times 15 \times 15$ cm, på sit udhus. En enkelt af disse kasser blev straks taget i brug af et svalepar og i løbet af de følgende 2–3 år blev de efterhånden alle benyttet hvert år og uden undtagelse indskrænkede svaleparrene deres murearbejde til kun at omfatte den tud, som de klinede uden på kassen omkring flyvehullet. Fra at være selvbyggere gik denne kolonis par i løbet af få år i det store og hele over til at blive hulbyggere, et fænomen, som vist ikke er almindeligt.

En anden afvigelse fra bysvalernes normale redebygningsvane så jeg den 1.6.1945 på Christiansminde, hvor flere par byggede rede inde i et udhus i stedet for, som det ellers er artens sædvane, udvendig på bygningens vægge.

Som Bysvalerne om foråret kommer senere, end Landsvalerne, således forlader de om efteråret også landet betydelig tidligere, end disse, nemlig i slutningen af august og begyndelsen af september. Senere end den 17. i sidstnævnte måned har jeg ikke bemærket arten. Om efteråret foregår en del træk af Bysvaler over Jægerspris inden for de ovennævnte tidsgrænser.

Digesvale (*Riparia r. riparia* (L.)). I 1935 fandtes en mindre koloni i en sandgrav på Nygårdene syd for Fællesskoven; men allerede det følgende år var den forsvundet og siden har ingen Digesvale ynglet inden for mit iagttagelsesområde; men desuagtet ses arten hvert år, nemlig dels fåtallig på forårstræk i begyndelsen af maj, dels ret talrigt på træk mod SV. i første halvdel af september. På efterårstrækket kommer både By- og Digesvaler sammen med Landsvalerne, men deres antal er altid langt mindre.

Pirol (*Oriolus o. oriolus* (L.)). Skønt Jægerspris ligger på den yderste grænse af pirolens udbredelsesområde mod nord, har den dog aflagt besøg i jægersprisskovene i de fleste af de i denne artikel omhandlede år, og at den utvivlsomt også har ynglet her flere gange, selv om bevis kun foreligger for et enkelt års vedkommende, vil fremgå af nedenstående oversigt:

- 1932, 31.5.: En ♂ fløjtede i Fællesskovens østlige del.
 1934, 13.5.: En ♂ fløjtede i et par timer i Slotshegnet.
 1935, 13.5.: En ♂ fløjtede i Slotshegnet skønt temperaturen var så lav, at der hen under aften faldt et tykt lag sne.
 1936, 5.6.: En pirols »skratten« hørtes i Fællesskovens nordøstlige del.
 1937, 11.6.: 1 muligvis 2 hørtes fløjte i Slotshegnet.
 1938, 21.6.: 3 ♂♂ hørtes samtidig i Slotshegnet.
 1939, 9/6: På to steder i Studehaven hørtes fløjtende hanner og i ugen indtil den 9.6. blev en ♂ til stadighed hørt i Slotshegnet. – I de sidste dage af juli så daværende skovfoged GAD-SIMONSEN flere gange, at unge Piroler besøgte et kirsebærtræ i skovfogedstedets have i Studehaven. At ynglen havde fundet sted i denne skov, blev således bevist.
 1940, 16.5., 1.6. og 12.6. hørtes en fløjtende ♂ i Slotshegnet, så der er grund til at tro, at et par ynglede i denne skov.
 1941, 3.6. og 4.6.: En ♂ fløjtede i Slotshegnet og den 10.6. blev en ♂ hørt i nærheden af Studehavens skovfogedsted.
 1942, 24.6.: En ikke udfarvet ♂ – nærmest farvet som en ♀ – fløjtede ved skovfogedstedet i Studehaven og samtidig blev en anden ♂ hørt ved Dyrnæs i samme skov.

- 1944, 30.5.: En ♂ fløjtede længe og vedholdende nær skovfogedstedet i Studehaven og den 5.7. fløjtede 2 forskellige ♂♂ i Slotshegnet og samtidig blev en tredje Pirol, enten en ♀ eller en unge, set. Sandsynligvis har ynglen fundet sted.
- 1947, 26.5. og 27.5.: En ♂ fløjtede i Kohaven.
- 1948, 17.5.: En ♂ fløjtede i Slotshegnet.
- 1949, 8.6.: En ♂ fløjtede i Slotshegnet.

Fig. 1. Løvspring i Slotshegnet.

Ravn (*Corvus c. corax* L.). Skovfoged A. NIELSEN så den 14.9.1950 2 Ravn komme trækkende over planteskolen i Slotshegnet umiddelbart nord for Jægerspris by. De kom fra N. og trak mod S. Da de lod stemmen høre, er der ingen tvivl om artsbestemmelsens rigtighed.

Gråkrage (*Corvus corone cornix* L.). På grund af den nære tilknytning, som Gråkragen har til kulturlandskabet, finder man den sjældent eller aldrig ynglende midt inde i store, sammenhængende skovstrækninger. Dette forhold gør sig også gældende på Jægerspris navnlig for Nordskovens vedkommende, men også i nogen grad for Kohaven og Slotshegnet, idet disse skove kun huser ganske få ynglepar, som altid bygger deres rede nær skovenes udkant; men i småskovene – Langevad Plantage, Hovnæsbakken. Rævebakken, Strand-

krattet langs Issefjord og Ballermosen – og i særlig grad i Færgelunden er Gråkragen derimod en særdeles almindelig og talrig ynglefugl.

Redebygningen påbegyndes normalt omkring midten af marts; men i 1950 så skovfoged A. NIELSEN dog et par, som allerede den 19.2. var beskæftiget med at brække kviste af en trækrone med deres næb, og at denne foreteelse har stået i forbindelse med redebygning, er der næppe grund til at betvivle. – Når man undersøger en færdigbygget kragerede ses i mange tilfælde, at redeskålens udpolstring bl. a. består af baststrimler. Hvorledes kragerne forskaffer sig dette materiale, blev jeg vidne til den 18.4.1947. Kl. 18 fik jeg øje på et kragepar i toppen af et højt Lindetræ i min have og gennem kikkert kunne jeg se, hvorledes fuglene med deres næb bearbejdede nogle udgåede grene i træets top. Til en begyndelse var jeg ikke klar over hensigten dermed; men lidt efter lidt fik jeg at se, at fuglene, når de havde fået skallet barken af grenene, flåede baststrimler løs og med dem i næbbet fløj ad Kohaven til, hvor de havde deres rede. Begge magerne beskæftigede sig med dette arbejde og kom flere gange tilbage til træet med korte mellemrum for at hente en ny forsyning.

Udover egnsens ynglepar ses hvert forår og efterår utalte skarer af krager, som trækker mod henholdsvis NØ. og SV. Forårstrækket begynder normalt omkring den 15.3.; men rent undtagelsesvis har jeg dog set trækkende krager i betydelig mængde så tidligt som den 19.2.1950. I sidste uge af marts kulminerer trækket, og det ebber ud i løbet af april måneds første halvdel. Jeg har således aldrig set trækkende krager efter den 14.4. – Medens forårstrækket altså stort set tilendebringes i løbet af fire uger, så varer efterårstrækket adskilligt længere, idet det indledes i sidste uge af september, kulminerer i 2. decade af oktober og afsluttes i første uge af november.

Et betydeligt antal af efterårets trækkrager slår sig ned inden for godsets grænser for overvintring, og i vintermånederne ses de overalt – på markerne, på strandengene og ved fjordenes kyster – hvor der er føde at hente.

Det er en kendt sag, at en egns overvintrende krager vælger samme soveplads ikke alene nat efter nat den enkelte vinter igennem, men også år efter år. For Jægersprisområdet er kragernes faste nattekvarter således at finde i Færgelunden, hvortil de fra hele den nordlige del af Horns Herred trækker i hundredevis hver aften for at overnatte i en 40–50-årig rødgranbevoksning i skovens vestlige del. – Kommer man til dette sted hen på foråret, frembyder det brune, vegetationsfrie nåletæppe under granerne et ejendommeligt skue, idet det er spættet af tusinde og atter tusinde små, lyse klatter, som ved nærmere eftersyn viser sig at være kragegylp i mere eller mindre forvitret tilstand; og det, som får alle disse gylp til at fremtræde som lyse klatter på tæppet af grannåle, er deres indhold af små, hvide sten og brudstykker af hvide muslingskaller. At disse småpartikler er blevet slugt af Kragerne for at befordre fordøjelsen, er der i og for sig intet mærkeligt ved, noget lignende ses jo hos så mange andre fuglearter; men det ejen-

dommelige er, at Kragerne udelukkende anvender partikler af hvid farve, en farve, som åbenbart må virke særlig tiltrækkende på dem.

Sortkrage (*Corvus c. corone* L.) er truffet enkelte gange. Således blev en skudt i Studehaven den 12.4.1930, en anden iagttagt jeg på strandengen ved Roskilde Fjord den 20.3.1931 og en tredje blev set i Kohaven den 24.3.1943; men foruden disse enkelte eksemplarer har arten også ynglet nogle få gange på distriktet. I 1931 ynglede således et par på Hovnæsbakken og samme år fandtes i Langevad Plantage et kragepar, hvis ene individ var en Sortkrage, medens det andet var en typisk Gråkrage. Også i 1932 fandtes dette par i skoven; men senere blev det ikke set.

Råge (*Corvus f. frugilegus* L.). I jagersprisskovene findes ingen rågekoloni; men Råger ses dog hvert år i betydeligt antal, dels når de forår og efterår trækker over sammen med de andre kragefugle, dels når de efter endt ynglen strejfer om i landet. Disse omstrejfende skarer ses navnlig i juli-august, og som kragerne har de deres nattekvarter i Færgelunden.

Allike (*Corvus m. monedula* (L.)). En betydelig koloni holder året rundt til ved Jægerspris slot og ved de mange bygninger, som grupperer sig omkring slotsgården og her bygger Allikerne deres rede i murhuller, skorstene o. l. steder. Indtil de strenge vintre i 1939/42 var facaden af en stor del af bygningerne omkring slotsgården dækket af meget kraftige Vedbend-espalier og i disse espalier havde mange allikepar deres rede; men de tre fimbulvintre dræbte vedbenplanterne, så Allikerne blev husvilde og det er utvivlsomt en del af disse par, som er flyttet til Jægerspris by, hvor de til stor gene for beboerne fylder skorstenene med redemateriale. – I skovene ses så at sige aldrig Alliker; kun i Slotshegnet har jeg nogle få gange set enkelte par yngle i hule træer.

Foruden stedets ynglefugle ses forår og efterår mange overtrækkende Alliker.

Husskade (*Pica p. pica* (L.)) er havernes, markhegnenes og småplantagernes fugl, som aldrig ses i de egentlige skove. I de første år af min jagerspristid forekom Husskaden ret fåtalligt på egnen; men i de senere år er den tiltaget meget og må nu karakteriseres som talrig. At se flokke på 15–20 individer, når ungerne er udføjne, er ikke ualmindeligt.

Skadeparrene anbringer med forkærlighed deres rede i tjørne- og slåenbuske, og her sidder den ofte så lavt, at en voksen mand kan nå den, når han står på jorden; men også højt til vejs i graner og skovfyr og i forskellige løvtræarter i haver og ved gårde har jeg set mange reder.

Nøddekrige (*Nucifraga caryocatactes* (L.)) er kun truffet een gang, nemlig den 25.10.1938, da et enligt eksemplar blev iagttaget i Ballermosen.

Skovskade (*Garrulus g. glandarius* (L.)) er en særdeles almindelig ynglefugl i alle godsets skove, selv om Nordskoven vel nok er den, som forholdsvis huser de fleste.

At Skovskaden er en arg redeplyndrer, er en kendt sag; og at det ikke alene er de mindre fugles æg og unger, det går ud over, har jeg under mine rovfuglestudier konstateret mange gange, idet jeg har set æg af både Duehøg, Spurvehøg og Musvåge blive stjålet af denne frække røver, som ofte er gået så grundigt til værks, at de pågældende reder er blevet fuldstændig tømt for deres æg.

Normalt forøges distriktets skovskadebestand ikke af nordfra kommende individer om efteråret, da denne fugl jo ikke er nogen egentlig trækfugl; men af og til hænder det, at den optræder som invasionsfugl i stor skala, hvilket f. eks. har været tilfældet i både 1943 og 1949, og under sådanne forhold bliver distriktets faste bestand af Skovskader mangedoblet. I de to invasionsår ankom de trækkende Skovskader i løbet af september, og de forblev her så længe, der endnu var agern at finde under egebevoksningerne, hvilket vil sige til hen i november, hvorefter de formodentlig søgte længere mod syd eller sydvest til nye »græsgange«. — For at give et billede af Skovskadens talrigdom under en invasion, hidsætter jeg nedenstående en iagttagelse, som jeg gjorde i 1943. Umiddelbart øst for min bolig findes en ca. 1 ha stor mark, som i nord, øst og syd er begrænset af skov og i vest af min bolig og have. Nord for denne mark findes i Kohaven en bevoksning af gamle ege, som i 1943 bar rigelig frugt og derfor stadig blev besøgt af fouragerende Skovskader, hvorfor der dagen lang — uge efter uge — foregik en livlig trafik af disse fugle frem og tilbage over ovennævnte mark. For at få et begreb om, hvor mange fugle det egentlig drejede sig om, foretog jeg den 3.10. en optælling, dels af de Skovskader, som fløj mod nord til egebevoksningen, dels af dem, der vendte tilbage mod syd efter at have forsynet sig ved det veldækkede bord, og denne optælling gav følgende resultat:

Tidspunkt	Fugle mod nord	Fugle mod syd
9 ⁴² –10 ⁴²	164	151
11 ⁰⁷ –11 ⁴⁰	84	96
13 ¹⁵ –13 ⁴⁰	35	36
13 ⁵⁵ –14 ⁵⁵	91	87
178 minutter.....	374	370

I hvor høj grad man skal regne med gengangere, er det selvsagt umuligt at udtale sig om med blot nogenlunde sikkerhed; men tallene viser i hvert fald, at der på det pågældende tidspunkt opholdt sig et meget betydeligt antal Skovskader i skovene omkring min bolig og

samtidig var koncentrationen af fugle ved distriktets øvrige egebevoksninger lige så stor.

Man har længe vidst, at Skovskaderne, når der findes agern i overflod, opmagasinerer en del af disse ved simpelt hen at gemme dem i jorden. Selv har jeg kun en gang set, hvorledes denne proces foregår. Den pågældende Skovskade slog sig ned på en græsmark, hvor den med et agern i næbbet hoppede noget omkring, indtil den fandt et sted, som åbenbart passede den. Da lagde den sit agern fra sig og gav

Fig. 2. Stærngaardsengen med Kohaven i baggrunden.

sig til at hakke ivrigt i jorden, til den fik dannet et ret dybt hul, hvori den begravede sit bytte og da det var sket, fløj den sin vej.

At en stor del af sådanne skjulte agern aldrig bliver genfundet af Skovskaderne, kan jeg bevise ved et interessant eksempel: I Baller-mosen, som er en nåletræplantage frembragt på gammel agerjord, har indtil for få år siden aldrig været foretaget nogen kultivering med eg; men ikke desto mindre findes på et areal, hvor den oprindelige nåleskov er fjernet for længe siden, nu adskillige hundrede unge ege-træer af forskellig alder, som kun kan stamme fra agern, som Skovskader har gemt og atter glemt. Interessant er det, at det kan påvises, at Skovskaderne må have fløjet mindst een kilometer med de pågældende agern, da dette er afstanden til den nærmeste frøbærende eskov, som findes umiddelbart vest for Hovedgården.

Musvit (*Parus m. major* L.). Af samtlige mejsearter er Musvitten den, som forekommer her i langt det største antal, og den må karakteriseres som en særdeles talrig ynglefugl. Dette hænger sammen med, at jægerspriskovene med deres mange gamle træer og med deres store bestand af flagspætter, der jo leverer de hulbyggende fugle så mange tomme lejligheder, byder på særligt gode yngleforskel ikke alene for Musvitten, men også for de øvrige i hule træer ynglende mejsearter.

Blåmejse (*Parus c. caeruleus* L.). Hvad jeg har skrevet om Musvitten, gælder stort set også for Blåmejsen; men dog når den i talrig-
hed langt fra på højde med denne. En ganske god målestok for forholdet mellem de to arters individantal gav en undersøgelse af mængde og art af et spurvehøgepars byttefugle, som jeg foretog i 1945. Denne undersøgelse viste, at ikke mindre end 58 Musvitter var faldet som offer for det jagende spurvehøgepar, medens det tilsvarende tal for Blåmejsens vedkommende kun beløb sig til 16; så efter dette skulle Blåmejsernes antal kun beløbe sig til ca. en fjerdedel af Musvitternes og faktisk tror jeg, at dette forhold svarer så nogenlunde til virkeligheden.

Sortmejse (*Parus a. ater* L.). I Nordskoven, som rummer langt de fleste af distriktets nåletræbevoksninger, er Sortmejsen en almindeligt forekommende ynglefugl, hvorimod den i distriktets øvrige skove kun forekommer sparsomt. – Det er en kendt sag, at Sortmejsen er mindre kræsen i valg af redeplads, end de andre mejsearter og denne kendsgerning har jeg også fået bekræftet her på distriktet, idet jeg flere gange har fundet den ynglende, dels i jordhuller, dels i huller i granstød fremkommet gennem angreb af svampen Rodfordærver.

Sumpmejse (*Parus p. palustris* L.) er den af de fire hidtil nævnte mejsearter, som findes i det mindste antal på distriktet, selv om den ingenlunde kan karakteriseres som sparsomt forekommende. – Af alle mejsearter er Sumpmejsen den, hvis kost er mest vegetarisk, idet den er en stor ynder af mange slags frø. Bl. a. har jeg om foråret, når rødgrankoglerne i marts begynder at åbne sig under solbe-
strålingen, set, hvorledes Sumpmejserne har klamret sig til koglerne for at pille frøene ud mellem de åbnede kogleskæl.

Halemejse (*Aegithalos caudatus* (L.)) er en regelmæssig, men ret fåtallig ynglefugl i distriktets skove. Dens rede har jeg set adskillige gange. Således har et par ynglet i min have i 1930, 1931, 1933, 1942 og 1952. I de fire første af de nævnte år fandtes reden i den samme, høje Pyramidepoppe, ca. 12 m oppe, og hvert år blev den plyndret af skovskader. I 1952 valgte parret derimod et ret ejendommeligt sted for anbringelse af reden, idet den blev bygget på en vandret gren ca. 2,5 m fra stammen og ca. 10 m oppe i en gammel Sitkagran. –

Også i Nordskoven har jeg set en rede, og den var her bygget i en Birk ca. 5 m fra jorden. Tidligst har jeg set redebygning foregå den 30.3. og senest den 20.5.

I løbet af årene har jeg adskillige gange set Halemejsler med mørk kindstribe; bl. a. var det tilfældet med den ene i det par, som ynglede i min have i 1952.

Om vinteren ses adskilligt flere Halemejsler end om sommeren, så utvivlsomt bliver distriktets ynglebestand på denne årstid forøget med nordfra kommende gæster.

Normalt ser man Halemejslerne søge deres føde ved at flagre omkring i trækrønernes greneværk; men den 4.3.1950 så jeg, hvorledes en flok på en halv snes stykker, som opholdt sig i skovbrynet ud mod en eng, på fluesnappervis gjorde drabelige indhug på en myggesværm, som den tidlige forårssol havde lokket frem.

Spætmejsle (*Sitta europaea* L.). Som ynglefugl er Spætmejslen særdeles almindelig i distriktets gamle løvtræbevoksninger, hvilket man for en stor del kan takke de mange flagspætter for, da deres gamle redehuller i vid udstrækning tages i brug af de ynglende spætmejsler, selv om også naturlige træhuller ingenlunde forsmåes. – Ved det allerførste tegn på, at mildere vejr er i anmarch, begynder spætmejselhannen på sin livsglade forårsfløjten (tidligst har jeg hørt det den 22.1.) og fra da af og indtil rugningen er begyndt først i maj er den den af alle småfuglestemmer, som gør sig mest bemærket i løvskoven.

I min have yngler hvert år et par, hvilket har givet mig lejlighed til at gøre forskellige ynglebiologiske iagttagelser. Omkring månedskiftet marts–april udvælger spætmejsleparret sit redehul og tager så godt som omgående fat på at tilkline redehullets åbning, så at indgangshullet kan blive af passende størrelse. I adskillige tilfælde benyttes det samme redehul flere år i træk og i så fald er murearbejdet hurtigt overstået; men er hullet nyt for året, strækker dette arbejde sig over en uges tid eller mere. De gange, jeg har iagttaget redebygningen, har det altid været hunnen, som har udført alt arbejdet – både murearbejdet og redeudføringen, hvilket m. h. t. murearbejdets udførelse ikke stemmer overens med DURANGO's iagttagelser 1942, som har vist, at hannen er den flittigste murer. DURANGO's og mine iagttagelser viser således, at spætmejsleindividerne er stærkt individuelt præget. – Redens udpolstringsmateriale består for det meste af vissent løv; men jeg har også set hunnen benytte barkstrimler, som hun flåede af en prydbusks stamme. Så længe hunnen er optaget af redebygningen, underholder hannen hende stadig med sin livlige fløjten, og adskillige gange i dagens løb bringer han hende føde, som hun modtager med dirrende vinger. Mellem redebygningens tilendebringelse og æglægningens begyndelse hengår ofte forbavsende lang tid – en uge eller lidt mere – og i dette tidsrum ser man kun lidt til hunnen, hvorimod hannen stadig sidder og fløjter i redens nærhed; dog tilbringer hunnen i dette interval nætterne i den tomme rede. Æglæg-

ningen påbegyndes sædvanligvis i de første dage af maj og der lægges et æg hver dag i morgentimerne. Foruden om natten, som hunnen altid tilbringer på reden i æglægningstiden, træffes hun også i dagens løb jævnlig i redehullet, men den egentlige rugning tager dog næppe sin begyndelse før kuldet er fuldtalligt. Rugningen, d. v. s. tiden fra sidste ægs lægning til sidste unges fødsel, har jeg een gang fastslået til ca. 15 døgn og ungerens redetid til ca. 25 døgn, medens DURANGO (l. c.) for disse to tidsrum angiver henholdsvis 14 og 20 døgn. – Opføddningen af ungerne og bortskaffelsen af deres ekskrementer varetages af begge forældrene, som herved tilsyneladende udviser den samme flid.

Træløber (*Certia familiaris* L.) var indtil 1939 incl. en almindelig ynglefugl i distriktets skove; men de tre fimbulvintre i 1939/42 gjorde næsten fuldstændig kål på bestanden, og den lille rest, som var tilbage, da vi nåede foråret 1942, har endnu ikke evnet at bringe bestanden op på dens oprindelige niveau.

Flere gange har jeg set træløberpar yngle under forhold, som i høj grad har afvejet fra artens normale sædvane; således har jeg en gang set et par have rede i en beboet duehøgeredes greneværk, en anden gang fandt jeg reden i et brændehus bag en af de spåner, som husets vægge var beklædt med, tredje gang traf jeg et par ynglende i et veritabelt hul i en bøgestamme og endelig har jeg set reden anbragt i den spalte, som en tveget grans to stammer dannede.

Gærdesmutte (*Troglodytes t. troglodytes* (L.)). Som det i de tre strenge vintre gik med træløberbestanden, således gik det også med gærdesmuttebestanden, hvilket vil sige, at den i foråret 1942 var meget nær sin uddøen; men i modsætning til træløbernes langsomme regeneration nåede gærdesmuttebestanden i løbet af forbavsende kort tid op på sit oprindelige niveau, således at denne fugl nu, som før 1939, er en særdeles talrig ynglefugl, som kan træffes overalt i distriktets skove, da den ikke er særligt knyttet til nogen bestemt bevoksnings- eller træartstype. Den træffes lige så ofte i løvskoven, som i nåleskoven; ja, den kan endog optræde som husfugl, hvilket den demonstrerede i 1952 ved at bygge rede i en gammel landsvalerede i min garage.

Sjagger (*Turdus pilaris* L.). Såvel forår, som efterår er Sjaggeren en regelmæssig, men sædvanligvis ikke særlig talrig trækgæst på distriktet, hvorimod overvintrende fugle langt fra ses hvert år, og når det sker da kun i enkelte eller ganske få eksemplarer. Om foråret ankommer de første sædvanligvis omkring midten af marts, og indtil midten af april kan man stadig se rastende flokke, hvis størrelse varierer fra 10 til 100. Selv om forårstrækket stort set er afsluttet midt i april, så er Sjaggeren dog den af samtlige drosselarter, som kan træffes på træk senest om foråret, idet det ingenlunde hører til sjældenhederne,

at nogle viser sig endnu i den første uge af maj, ja, i 1931 så jeg et enligt eksemplar så sent som den 21. juni.

Efterårstrækket, som almindeligvis ikke er så talstærkt, som forårs-trækket, begynder omkring midten af september og varer ca. 1 måned; men visse år, f. eks. 1943 og 1950, har Sjaggerens efterårstræk haft karakter af invasion, og disse år er de mange og store flokke forblevet her til omkring nytår, på hvilket tidspunkt efterårets store mængde af rønnebær, slåen og tjørnebær har været opspist.

Misteldrossel (*Turdus v. viscivorus* L.). I den første halve snes år af min jægerspristid anså jeg med rette Misteldroslen for at være en sjælden og ustadigt forekommende ynglefugl i Nordskoven. Det første bevis på, at den overhovedet ynglede her, fik jeg gennem en næsten flyvefærdig unge, som en jagthund apporterede i Studehaven den 18.6.1931. I 1936 hørte jeg en snerre i Studehaven den 24.4 og i 1940 hørte jeg i såvel marts, som april arten synge et par steder i samme skov, medens jeg den 7.8.1941 samme steds så et par med udføjne unger på en kulturflade. I alle disse år var det således noget af en begivenhed at træffe Misteldrosler i yngletiden; men fra 1942 ændrede dette forhold sig, idet arten dette år pludselig optrådte ret talrigt på distriktet, således at syngende individer blev hørt på adskillige steder og siden da har den årlige ynglebestand utvivlsomt andraget 10–15 par. De fleste holder stadig til i Nordskoven; men også i Kohaven og Slotshegnet har jeg adskillige gange hørt syngende hanner.

Som det fremgår af nedenstående oversigt over Misteldroskens ankomsttider, er regelen den, at de første viser sig i sidste halvdel af marts; men undtagelsesvis kan det allerede ske i februar, medens det i det sene forår i 1942 først indtraf i april:

År	40	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52
Dato	$\frac{28}{3}$	$\frac{2}{4}$	$\frac{9}{3}$	$\frac{16}{3}$	$\frac{16}{2}$	$\frac{24}{3}$	$\frac{24}{3}$	$\frac{18}{3}$	$\frac{23}{3}$	$\frac{4}{3}$	$\frac{23}{3}$	$\frac{18}{3}$

Foruden ynglefuglene ses i marts også gennemtrækkende Misteldrosler – som regel er flokkene kun på 5–20 stykker – og disse træk-gæster træffer man dels på græsmarker, som grænser op til skovene, dels på strandengene langs Roskilde Fjord.

Misteldroslen er i besiddelse af to karakteristiske egenskaber, som ikke træffes hos nogen af de andre drosselarter, nemlig dels at den ofte synger i flugten, dels at familien holder sammen længe efter, at ungerne er fløjet fra reden. Endnu langt hen i august kan man se disse familieselskaber søge føde i samlet trop på kulturflader og skovenge.

Om efteråret har jeg aldrig bemærket noget træk af denne art over godsets grund.

Sangdrossel (*Turdus ericetorum* Turton) er selvsagt en særdeles almindelig ynglefugl i alle godsets skove og større haver, og dens ankomst om foråret ses af nedenstående oversigt:

År	30	31	33	37	38	39	40	41	42	43
Dato	19/3	27/3	11/3	17/3	4/3	17/3	27/3	20/3	1/4	22/3

År	44	45	46	47	48	49	50	51	52
Dato	23/3	11/3	21/3	24/3	14/3	22/3	17/3	13/3	17/3

Foruden distriktets ynglefugle ses om foråret til omkring midten af april mange trækkende individer, som raster her en dag eller to, inden rejsen mod NØ. fortsættes. – Også om efteråret – i september og oktober – ses gennemrejsende Sangdrosler, men ikke i noget særlig stort antal.

Vindrossel (*Turdus m. musicus* L.). I slutningen af marts eller i begyndelsen af april kommer de første Vindrosler, ofte i store flokke, hvilket fremgår af nedenstående oversigt, som viser ankomsten for de første i en del af årene i perioden 1930/52:

År	30	31	33	35	38	41	42	43	44	45	46	47	49	50	51	52
Dato	24/3	17/4	29/4	26/2	15/3	11/4	8/4	26/3	2/4	26/3	25/3	29/3	6/4	23/3	23/3	17/3

Ligesom for Sangdroslerne er forårstrækket for Vindroslerne også forbi omkring midten af april og kun rent undtagelsesvis har jeg set et enligt eksemplar så sent som den 20.5., hvilket indtraf i 1944.

Om efteråret ses nogle på gennemrejse i oktober, men antallet er ikke stort.

Ringdrossel (*Turdus t. torquatus* L.) Denne smukke drosselart er en sjælden forårstrækgæst på Jægerspris, idet den kun er bemærket i 6 af de 23 observationsår, således som det fremgår af nedenstående oversigt:

1936, 18.4.: 2 set i et markhegn på Hovedgården.

1942, 6.5.: 1 set i et markhegn på Christiansminde.

1944, ?/5: 2 set i et markhegn på Hovedgården.

1945, 11.4.: 1 set i Studehaven og 28.4. blev 1 set i marhegn på Christiansminde.

1948, 22.4.: 1 set i et markhegn på Christiansminde.

1950, 1.5.: 2 set i Færgelunden.

Som det fremgår af ovenstående har hovedparten af de iagttagne eksemplarer opholdt sig på åben mark langt fra skovene, hvilket er

karakteristisk for denne art, når den under trækket raster her i landet. – Til mødet med de to eksemplarer – ♂ og ♀ –, som jeg traf i Færgelunden i 1950, knytter sig den interessante oplevelse, at hannen, da han var skræmt op fra en bøgekultur, gav sig til at synge livligt fra kronen af en høj bøg. Ringdrosselsang har jeg aldrig hørt før, skønt jeg under mit ophold på nordfyn i 1920/29 (D.O.F.T. 20, 1926–27) hvert forår iagttog mange gennemtrækkende eksemplarer af denne art.

Solsort (*Turdus m. merula* L.) er en særdeles talrig ynglefugl i alle godsets skove og haver og optræder i stor mængde hele året rundt. – Samtidig med, at Sang- og Vindrosler trækker over om foråret, ses også en del Solsorter på træk, og det er karakteristisk, at hannerne er i stort overtal i de første flokke, som ses.

Stenpikker (*Oenanthe oenanthe* (L.)). Som ynglefugl optræder Stenpikkeren kun sjældent inden for mit iagttagelsesområde. I 1936 ynglede 1 à 2 par i et stengærde langs vejen til Kulhus ud for Christiansmindes jorder; men senere har ingen været at se på dette sted om sommeren; derimod er det nu og da sket, at en stenbunke, som har været opstaldet langs Kulhusvejen til senere brug som vejmateriale, er blevet benyttet som yngleplads for et enkelt par.

Fra ca. 20.4. til ca. 20.5. ses hvert forår, dels på markerne, dels på strandengene, nogle, som er på træk mod nord og fra begyndelsen af august (tidligst den 2.) til lidt ind i oktober ses atter gennemrejsende fugle på vej mod syd. Navnlige om efteråret kan disse trækfugle slå sig til ro for længere tid.

Bynkefugl (*Saxicola rubetra* (L.)). Som Stenpikkeren er også Bynkefuglen en fåtallig og sporadisk forekommende ynglefugl inden for godsets grænser, hvor der ikke findes sådanne eng- og mosearealer, som normalt udgør dens ynglebiotop. De gange jeg har truffet ynglende Bynkefugle på Jægerspris har de i de fleste tilfælde været at finde i unge rødgrankulturer i Nordskoven. Så længe en sådan kultur ikke er ældre end 6–8 år, kan den tilfredsstillende Bynkefuglens ynglekrav; men så snart planterne bliver så store, at de begynder at kvæle græsset, som til en begyndelse gror frodigt mellem planterækkerne, bliver en sådan yngleplads atter opgivet. – På en stor skoveng – Lue-mosen – i Fællesskoven yngler af og til også et par; men alt i alt er det langt fra hvert år, at arten træffes ynglende i Nordskoven.

Fra sidst i april til midt i maj træffes i markhegn og langs det åbne lands veje nogle, men ikke særlig mange, som er på træk mod nord og i august ses atter nogle rastende individer på deres tilbagetræk.

Rødstjert (*Phoenicurus p. phoenicurus* (L.)) er skovudkanternes og havernes fugl både i træktiden og i yngletiden. At træffe den midt ind i store, sammenhængende skovstrækninger hører til sjældenhederne. Om foråret går et betydeligt træk af denne fugl over godsets

grund; men fra år til år kan trækgæsternes antal dog variere stærkt. Ankomsttiden for de første, som næsten altid er hanner, ses af nedenstående oversigt:

År	30	31	32	33	34	35	38	39	40	41	42
Dato	$\frac{2}{5}$	$\frac{27}{4}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{29}{4}$	$\frac{30}{4}$	$\frac{28}{4}$	$\frac{11}{5}$	$\frac{9}{5}$	$\frac{28}{4}$	$\frac{30}{4}$	$\frac{7}{5}$

År	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52
Dato	$\frac{23}{4}$	$\frac{25}{4}$	$\frac{26}{4}$	$\frac{26}{4}$	$\frac{28}{4}$	$\frac{20}{4}$	$\frac{26}{4}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{25}{4}$	$\frac{28}{4}$

Kort tid efter, at de første hanner har vist sig, kommer også hunnerne og indtil midten af maj ses stadig rastende trækgæster.

Godsets ynglefugle, af hvilke der mindst findes en snes par, hører som regel til de først ankomne. Hannerne begynder straks at synge på de gammelkendte ynglepladser, og så snart hunnen har indfundet sig, påbegyndes redebygningen. Eksempelvis kan jeg nævne, at den første ♂ i 1943 blev set den 23.4, og allerede den 24.4. sås ♂ og ♀ sammen på en gammel yngleplads, hvor redebygningen blev påbegyndt den 30.4. og det første æg lagt den 6.5. – Det er utvivlsomt, at i hvert fald nogle par yngler to gange i løbet af sommeren, idet jeg har set et par made unger så sent som den 14.7. Til redested benyttes meget gerne redekasser; men også naturlige træhuller tages ofte i brug og flere gange har jeg set reden anbragt på bygninger, dels i murhuller, dels bag løstsiddende brædder o. l. steder.

I løbet af august forsvinder de fleste af stedets ynglefugle og samtidig begynder trækket fra nord at gøre sig gældende. Disse nordlige trækgæster kan ses i hele september og et godt stykke ind i oktober. Den seneste dato, på hvilken jeg har bemærket arten, er den 10.10.

Husrødstjert (*Phoenicurus ochruros gibraltariensis* (Gm.)). Kun en eneste gang har jeg iagttaget arten her, nemlig den 17.4.1931, da en ♂ opholdt sig i den til Jægerspris Slotskro hørende have.

Nattergal (*Luscinia luscinia* (L.)). Ballermoen, Hovedgårdens og Christiansmindes strandkrat, Bøgebakken og Nordskovens østlige udkant er Nattergalens faste ynglesteder, hvor adskillige par træffes hvert år; men desuden sker det med års mellemrum, at enkelte par slår sig ned og yngler på steder, hvor arten ikke tidligere er truffet. F. eks. har min have nogle gange huset et ynglepar og det samme har været tilfældet med Slotshegnet, Kohaven og den nordlige del af Nordskoven.

De første Nattergale ankommer som regel mellem den 5.5. og 12.5.; men trækkende eksemplarer kan træffes i hele maj og i den første uge af juni, hvilket røbes ved, at syngende hanner pludselig optræder en dag eller to på steder, hvor der absolut ikke kan være tale om, at et par vil yngle, hvorpå de atter forsvinder.

Rødhals (*Erithacus r. rubecula* (L.)). Som regel træffes hvert år enkelte overvintrende eksemplarer; men hovedparten af distriktets ynglefugle ankommer først fra deres vinterkvarter i løbet af april og samtidig raster nordlige Rødhalse i stort antal i skovene. Disse træk-gæster forsvinder i slutningen af april, på hvilket tidspunkt stedets ynglefugle har travlt med ynglefberedelserne, således at de tidligst ynglende par allerede kan påbegynde æglægningen omkring den 1.5.; f. eks. fandt jeg i 1935 en rede med 5 æg så tidligt som den 7.5.

Høgesanger (*Sylvia nisoria* (Bechst.)). Den 10.5.1944 bemærkede daværende skovfoged B. GAD-SIMONSEN en ♂ af denne art, som søgte føde på græsplænen i hans have i Studehaven, og at et par ynglede i nærheden af Studehavens skovfogedsted dette år, anser jeg for sandsynligt, da hannen vedblev at synge flittigt i hvert fald til den 20.6., hvilken dato jeg så og hørte fuglen og konstaterede dens art. Hverken før eller senere har Høgesangeren mig bekendt vist sig på distriktet.

Havesanger (*Sylvia b. borin* (Bodd.)) er en særdeles almindelig og talrig ynglefugl i alle distriktets skove, hvortil ankomsten om foråret ikke finder sted før et godt stykke hen i maj, hvilket fremgår af nedenstående oversigt over de førstes ankomst i en del af årene i perioden 1930/52:

År	30	32	33	34	35	38	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52
Dato	12/5	16/5	10/5	16/5	17/5	14/5	14/5	17/5	13/5	9/5	9/5	12/5	17/5	12/5	15/5	7/5

Allerede i slutningen af maj kan de tidligst ynglende par begynde at bygge rede, hvilket fremgår af følgende eksempel fra 1932, hvilket år jeg i min have fulgte gangen i et pars ynglevirksomhed. Den 22.5. påbegyndtes redebygningen, som var tilendebragt om aftenen den 24.5. Den 25.5. lå en af fuglene på reden såvel kl. 8³⁰, som kl. 9¹⁵; men da den kl. 11²⁵ havde forladt denne, viste det sig, at denne trods alt stadig var tom. Den 26.5. lå hunnen på reden kl. 5¹⁵, men kl. 8³⁰ havde hun forladt den, og da var det 1. æg blevet lagt. De følgende dage lagdes et æg hver dag inden kl. 8 og den 30.5. om formiddagen blev rugningen påbegyndt efter, at det 5. og sidste æg var lagt. I løbet af den 9. juni kom alle 5 unger frem, således at rugetiden i dette tilfælde rundt regnet beløb sig til 11 døgn. Den 16.6. havde ungerne lange blodpinde på vinger og hale og grå fjer var begyndt at bryde frem på ryggen; men deres øjne var endnu ikke helt åbne. Den 18.6. var deres overside helt dækket af grå fjer og i løbet af eftermiddagen den 20.6. forlod de alle reden, og de havde således tilbragt mellem 10 og 11 døgn i reden.

Som nævnt under omtalen af Gøgen har jeg een gang set et have-sangerpar optræde som værter for en gøgeunge, og ved at se den mængde bær (ribs, hindbær og bær af hæg), som gøgeungen blev fodret

med, blev jeg klar over, at Havesangerens sommerkost er langt mere vegetarisk, end jeg tidligere havde forestillet mig.

Munk (*Sylvia a. atricapilla* (L.)). Af samtlige sylvia-arter er Munken utvivlsomt den mest hårdføre, hvilket den beviser ved dels at ankomme tidligere om foråret, dels ved at blive her længere om efteråret, end nogen af de andre arter. De førstes ankomstdatoer i perioden 1930/52 ses af nedenstående oversigt:

År	30	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41
Dato	25/4	29/4	28/4	22/4	13/4	30/4	2/5	12/4	1/5	9/5	13/5

År	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52
Dato	27/4	18/4	2/5	22/4	25/4	6/5	23/4	30/4	26/4	1/5	23/4

Som det ses, er det regelen, at de første ankommer i løbet af april måneds sidste halvdel, og kun meget kolde og sene forår, som i 1940, 1941 og 1947, kan få den til at udskyde sin ankomst til et stykke ind i maj.

Inden for jagersprismrådet er Munken en særdeles almindelig ynglefugl og overgår, såvidt jeg kan skønne, Havesangeren i antal.

I 1932 fastslog jeg forskellige ynglebiologiske data hos et par, som ynglede i min have. Hannen af dette par blev første gang hørt synge den 29.4., og den 12.5. var reden færdigbygget og indeholdt 1 æg. Hver af de følgende dage blev der lagt et nyt æg, således at kuldet, som kun kom til at bestå af 4 æg, var fuldtalligt den 15.5. om morgenen, hvorpå rugningen omgående blev påbegyndt. Begge mager tog del i rugningen; men hunnens samlede rugetid beløb sig til det dobbelte af hannens. Den 27.5. Kl. 12³⁵ var to af æggene klækket; men først Kl. 17³⁵ var alle fire unger kommet frem, og rugningen havde således været godt og vel 12 døgn. I de følgende otte dage iagttog jeg jævnlig livet på reden og konstaterede, at begge forældrene både madede og rugede ungerne; men desværre nåede jeg ikke at få fastslået længden af ungerens redetid, da de blev røvet – antagelig af skovskader – den 4.6.

Normalt træffer man ikke Munken rugende før kuldet er fuldtalligt; men at der kan træffes undtagelser fra denne regel, konstaterede jeg ved en rede, som jeg fandt den 3.7.1932. Da jeg fandt reden kl. 13, forlod ♀ den, og det viste sig, at den indeholdt 2 æg. Efter ca. 10 minutters forløb tilså jeg atter reden, og da var det ♂, som lå fast over æggene. Ved eftersyn den 4.7. kl. 11 var det 3. æg blevet lagt og ♀ rugede. Kl. 18 lå ♂ over æggene, men da jeg undersøgte forholdet kl. 19, var det atter ♀, som foretog rugningen. Den 5.7. kl. 11 lå ♂ på reden og det 4. og sidste æg var nu lagt. At der på denne rede blev ruget konstant i æglægningstiden, er hævet over enhver tvivl; men desværre

fik jeg ikke at se, om denne rugning ville have bevirket, at ungerne kom frem med et døgn mellemrum, fordi reden blev plyndret den 9.7.

At Munken om efteråret er en ivrig bæerspiser, er en kendt sag; navnlig er hyldebær en yndet spise; men også om foråret har jeg adskillige gange set, at bær af Vedbend med begærlighed er blevet fortæret af de nyankomne Munke.

Om efteråret forsvinder de fleste Munke i løbet af august; men adskillige forbliver her til langt hen i september og som et kuriosum kan jeg meddele, at jeg har hørt en ♂ synge højt og klart så sent som den 14.9.

Tornsanger (*Sylvia c. communis* Lath.) ankommer om foråret omtrent samtidig med Havesangeren, hvilket vil sige i gennemsnit omkring den 12.5.; men i det trækmæssigt set unormale forår 1952 ankom den første dog allerede den 30.4. – På Jægerspris er Tornsangeren en hyppig ynglefugl. De fleste yngler i de levende markhegn og i småskovene; men også i de store skove findes ynglende par, og her træffes de hyppigst; enten i skovudkanterne, eller i nærheden af skovenge og andre lysninger.

Gærdesanger (*Sylvia c. curruca* (L.)). Middelankomstdataen for denne art må sættes til den 2.5., hvilket fremgår af nedenstående tabel, som viser de førstes ankomst i perioden 1930/52:

År	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41
Dato	25/4	4/5	29/4	5/5	29/4	24/4	30/4	2/5	8/5	27/5	2/5	14/5

År	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52
Dato	10/5	28/4	11/5	2/5	26/4	6/5	10/5	3/5	26/4	26/4	23/4

Selv om haverne, navnlig når de er omgivet af klippede hække, er denne sangers favorittilholdssted, så træffes den dog også regelmæssigt i skovene, hvor den i modsætning til de andre sangerarter med forkærlighed holder til i unge og yngre granbevoksninger. – Af de fire almindelige sylvia-arter er Gærdesangeren den mindst talrige inden for mit iagttagelsesområde.

Gulbug (*Hippolais i. icterina* (Vieill.)). Næst Kærsangeren er Gulbugen den sangfugleart, som ankommer senest om foråret, idet den kun undtagelsesvis lader sig se før midten af maj, hvilket fremgår af nedenstående oversigt:

År	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41
Dato	25/5	21/5	12/5	20/5	16/5	21/5	22/5	17/5	17/5	—	24/5	21/5

År	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52
Dato	20/5	13/5	13/5	17/5	16/5	19/5	12/5	13/5	15/5	20/5	14/5

I alle egnens større haver og i samtlige godsets skove træffes Gulbugen ynglende; men den holder sig udelukkende til steder, som er bevokset med ung løvskov eller buskvegetation.

Gransanger (*Phylloscopus c. collybita* (Vieill.)). På forårstræk i sidste halvdel af april (tidligst den 17.) og i begyndelsen af maj træffes gennemrejsende Gransangere hvert år ret almindeligt; men at enkelte par også yngler i Nordskoven, er der næppe tvivl om, da syngende hanner kan træffes dag efter dag på det samme sted til hen i juni; dog beløber antallet af ynglende par sig næppe til mere end 2—3 stykker.

Løvsanger (*Phylloscopus t. trochilus* (L.)). Af samtlige sangere er Løvsangeren uden sammenligning den, som optræder talrigst inden for godsets grænser, og dens yndige sang høres, hvor man end færdes i skovene. Trods sin lidenhed er den en hårdfør fugl, som sammen med sin slægtning Gransangeren indleder sangfuglenes forårstræk. Dens tidlige forårsankomst fremgår af nedenstående oversigt:

År	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41
Dato	20/4	27/4	24/4	26/4	20/4	21/4	27/4	24/4	29/4	27/4	3/5	2/5

År	42	43	44	45	46	47	48	49	55	51	52
Dato	2/5	21/4	21/4	20/4	20/4	22/4	18/4	18/5	26/4	22/4	16/4

Foruden stedets ynglefugle ses omkring månedskiftet april-maj hvert år en stor mængde gennemtrækkende Løvsangere, således at skovene visse dage formelig kan vrimle af denne art. — I slutningen af juli begynder godsets ynglefugle at forsvinde, og i hele august og et godt stykke ind i september ses gennemrejsende fugle fra nord. Senest er en sådan bemærket den 13.9.

Skovsanger (*Phylloscopus sibilatrix* (Bechst.)). Også Skovsangeren er en almindelig ynglefugl i godsets skove; men i talrighed når den selvfølgelig ikke nær op på siden af Løvsangeren, hvilket bl. a. skyldes, at den er langt mere kræsen end hin i valget af ynglested. — Ankomsten om foråret finder sted en uges tid senere end Løvsangerens, hvilket fremgår af nedenstående oversigt:

År	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41
Dato	3/5	4/5	29/4	7/5	30/4	7/5	30/4	5/5	14/5	9/5	8/5	14/5

År	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52
Dato	11/5	3/5	15/5	26/4	30/4	6/5	21/4	27/4	30/4	28/4	22/4

Rørsanger (*Acrocephalus s. scirpaceus* (Herm.)). Inden for mit iagttagelsesområde kender jeg kun een yngleplads for denne fugl, nemlig »Kongens Fiskedam« i Slotshegnet umiddelbart nord for Jægerspris slotshave. Dette lille vandhul, som er helt tilgroet med Tagrør, huser hvert år 1 à 2 ynglepar, som indfinder sig omkring midten af maj. – Udover ovennævnte lokalitet har jeg kun eet sted endnu truffet Rørsangere, nemlig i min have, hvor det ret ofte hænder, at en trækende Rørsanger og altid kun een slår sig ned en dag eller to og lader sin sang høre; og som det fremgår af nedenstående oversigt indtræffer disse hændelser på forbavsende konstante tidspunkter:

År	37	40	44	45	46	48	49	50	51	52	
Dato	20/5	24/5	25/5	13/5	21/5	7/6	18/5	23/5	23/5	29/5	17/5

Kærsanger (*Acrocephalus palustris* (Bechst.)). Denne art hørte indtil 1952 til jægersprisområdets sjældneste fugle, idet jeg indtil dette tidspunkt kun havde iagttaget den to gange, nemlig dels den 3.6.1932, da en ♂ om aftenen sang ved en mergelgrav på Christiansminde øst for Langevad Plantage, dels den 3.6.1943, da en ♂ hele dagen sang i min have. Trods sin sjældenhed har Kærsangeren dog også ynglet inden for godsets grænser inden 1952, idet cand. mag. KNUD BARFOD har meddelt, at han den 19.6.1938 fandt dens rede med æg ved en mergelgrav på Hovedgården sydvest for Jægerspris by. – I 1952 skete imidlertid en stor forandring i Kærsangerens optræden, idet dens forekomst dette år formelig var af invasionsartet karakter. I en 3-årig poppelkultur i Ballermosen hørte jeg således den 11.6. mindst 5 syngende hanner og så flere hunner, og at det har drejet sig om ynglefugle, er der ingen tvivl om, da lokaliteten dette år, men også først da, havde udviklet sig til en første classes ynglebiotop for denne art.

Sivsanger (*Acrocephalus schoenobaenus* (L.)). Som de to andre *Acrocephalus*-arter er også Sivsangeren en sjældent forekommende gæst på Jægerspris, idet jeg i løbet af de mange år kun har iagttaget den to gange, nemlig dels den 18.7.1934, da jeg om natten hørte 2 ♂♂ syngende fra en rugmark på Louiseholm, hvilket i betragtning af den sene dato kunne tyde på, at det har drejet sig om ynglefugle, dels den 23.5.1935, da en ♂ hørtes syngende ved en mergelgrav på Christiansminde.

Fuglekonge (*Regulus r. regulus* (L.)). At denne fugl yngler i ret betydeligt antal i Nordskovens mange granbevoksninger, føler jeg mig overtydet om, da den ses almindeligt hele sommeren igennem; nogen rede har jeg dog ikke fundet, men jeg har heller ikke sat noget ind på at gøre det. – Om vinteren ses mange Fuglekonger i distriktets skove og i april går et betydeligt træk mod nord over godsets grund.

Grå Fluesnapper (*Muscicapa s. striata* (Pall.)). Nogen særlig talrig ynglefugl er Grå Fluesnapper ikke; men dog træffes den i adskillige haver og også af og til i skovene. Ankomsten om foråret falder ret sent – først et godt stykke ind i maj – hvilket ses af nedenstående iagttagelser fra en del af årene i perioden 1930/52:

År	31	32	33	34	35	38	42	43	44	45	48	51	52
Dato	14/5	15/5	10/5	2/5	11/5	13/5	18/5	12/5	12/5	12/5	13/5	20/5	14/5

I årene 1931/35 ynglede et par i min have, hvorved jeg fik lejlighed til at gøre nedennævnte ynglebiologiske iagttagelser: I en del tilfælde ankommer ♂ indtil en uge før ♀; men lige så ofte sker det, at magerne indfinder sig samtidig, og hvad enten det ene eller det andet nu er tilfældet, så er regelen den, at redebygningen først bliver påbegyndt 1 à 2 dage efter, at magerne er fundet sammen. I 1932 f. eks. ankom både ♂ og ♀ den 15.5. og den 16.5. begyndte de at bygge rede; men i 1934 viste ♂ sig allerede den 2.5. – en bemærkelsesværdig tidlig ankomst –, medens ♀ lod vente på sig indtil den 9.5. Såvel denne dag, som den følgende, besøgte begge fuglene jævnlig det sted i et espalier, hvor foregående års rede havde været anbragt; men først den 11.5., altså to dage efter hunnens ankomst, blev redebygningen påbegyndt. – I 1932 bragte begge mager materiale til reden, hvorimod hunnen i 1934 var ene om dette arbejde. Redebygningen tilendebringes på et par dage, og ofte hænder det, at der hengår 3–4 dage efter redens fuldførelse, inden det første æg lægges. Æglægningen foregår altid i morgentimerne, og som regel bliver der lagt et æg hver dag, indtil kuldet er fuldtalligt; men undertiden bliver der indskudt et hviledøgn midt i æglægningsperioden. I 1934 forløb parrets ynglevirksomhed på følgende måde: Æglægningen fandt sted mellem den 16. og 21.5., med den 19.5. som hviledag. Rugningen, som ♀ passede alene, blev påbegyndt den 21.5., og den 3.6. kl. 17 var 4 unger kommet frem, medens det 5. æg viste sig at være ubefrugtet. Rugetiden var altså ca. 13 døgn. Den 16. juni om aftenen sad de 4 fuldvoksne unger endnu i reden, men havde forladt den næste dag kl. 10, således at deres redetid havde strakt sig over ca. 14 døgn.

De fleste Grå Fluesnapper forlader landet i løbet af august; men nogle gange har jeg set fugle endnu i september, således 2 den 4.9.1944, og 1 den 21.9.1949. Disse tre fugle blev set i min have og har utvivlsomt været trækgæster fra nord, da der ikke havde været ynglepar i min have de to pågældende år.

Broget Fluesnapper (*Ficedula h. hypoleuca* (Pall.)). Denne fugl optræder på Jægerspris både som ynglefugl og som trækgæst; men begge kategorier viser sig fra år til år i et meget varierende antal; men dog er variationerne størst for de gennemtrækkende fugles vedkommende, således at skovene visse forår formelig kan vrimle af Brogede Fluesnappere, medens der andre år kun ses ganske få eksemplarer. – Ankomstdatoerne for de første, som i regelen er hanner, ses af nedenstående oversigt:

År	30	31	32	33	34	35	36	38	39	40	41
Dato	5/5	4/5	29/4	29/4	11/5	1/5	8/5	10/5	6/5	28/4	9/5

År	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52
Dato	7/5	2/5	3/5	26/4	28/4	4/5	21/4	30/4	1/5	27/4	1/5

Redebygningen påbegyndes sædvanligvis midt i maj kort efter, at magerne er fundet sammen på ynglestedet, og de fuldtallige kulds ægantal varierer mellem 5 og 7; men en enkelt gang – den 8.6.1935 – har jeg dog set et kuld bestå af 9 æg. Rugetidens længde har jeg een gang fastslået til ca. 13 døgn.

Om efteråret bemærkes her på stedet intet træk af gennemrejsende fugle.

Hvidhalset Fluesnapper (*Ficedula albicollis* (Temm.)). Denne for Danmark så sjældne gæst har jeg set een gang, nemlig den 19.4.1936, da jeg iagttog en ♂ i Fællesskoven. Det tidlige tidspunkt for dens optræden synes mig bemærkelsesværdigt.

Jernspurv (*Prunella m. modularis* (L.)) findes spredt som ynglefugl overalt i godsets skove og større haver, men ikke i noget imponerende antal. Enkelte individer overvintrer hvert år; men de fleste ankommer fra deres vinteropholdssteder i slutningen af marts og i begyndelsen af april, og i løbet af sidstnævnte måned ses en del gennemtrækkende individer, som skal videre mod nord. – Som tidligere nævnt har jeg to gange set Jernspurv optræde som vært for gøgens afkom.

Engpiber (*Anthus pratensis* (L.)). Som tidligere nævnt er godsets vidtstrakte strandengsarealer langs Roskilde Fjord meget stedmoderligt behandlet, hvad antallet af ynglende vadefugle angår og dette forhold gør sig også gældende, når talen er om ynglende Engpibere. Jeg er overbevist om, at der på den ca. 8 km lange engstrækning næppe yngler mere end ca. 10 par, hvoraf de fleste holder til på Stærgårdsgangen mellem Kohaven og Studehaven. Foruden de her nævnte par findes også nogle ganske få på Øxneholm.

Om foråret kommer de første Engpibere omkring midten af marts og denne måned ud og til lidt ind i april kan visse dage ses en del rastende fugle, som skal videre mod nord.

Trods Engpiberens sparsomme yngleforekomst bliver dens rede dog af og til annekteret af æglæggende gøge, hvilket er nævnt under omtalen af denne fugl.

I september og i begyndelsen af oktober kan af og til ses en betydelig mængde, som raster under trækket mod vinterkvarteret, og disse trækgæster træffes lige så ofte på marker, hvor der findes over-svømmelser, som på strandene.

Skærpiber (*Anthus spinoletta littoralis* (Br.)). Fra midt i marts til midt i april kan på strandene langs Roskilde Fjord hvert år træffes rastende småflokke på 5 til 30 individer; derimod har jeg aldrig bemærket arten om efteråret eller om vinteren. – Den 17.12.1950 blev 4 set på strandene ved Roskilde Fjord (E.H.).

Skovpiber (*Anthus t. trivialis* (L.)) er en særdeles almindelig ynglefugl i alle godsets skove selv om Nordskoven vel nok er den, som forholdsvis huser de fleste, hvilket utvivlsomt skyldes denne skovs mange skovenge og store kulturflader. – Ankomsten om foråret finder sted omkring månedskiftet april-maj, hvilket fremgår af nedenstående oversigt, som viser de førstes ankomst i en del af årene i perioden 1930–52:

År	31	32	33	34	35	39	40	41	42	43
Dato	4/5	24/4	28/4	27/4	22/4	1/5	3/5	5/5	3/5	23/4

År	44	45	46	47	48	49	50	51	52
Dato	23/4	18/4	24/4	6/5	27/4	26/4	1/5	2/1	23/4

Kun een gang har jeg fundet Skovpiberens rede på Jægerspris; men til gengæld indeholdt den 6 æg, hvilket må betragtes som noget ud over det sædvanlige, da 5 æg plejer at være denne fugls maksimum.

Hvid Vipstjert (*Motacilla a. alba* L.). Det er næppe overdrivelse at påstå, at der ved hver gård og hvert hus på hele godsets område findes et eller flere ynglende vipstjertpar; men desuden har jeg af og til truffet arten ynglende i Nordskoven langt fra menneskelige boliger, og disse steder har fuglene anbragt deres rede i brændestabler.

Af alle vore insektædende småfugle er vipstjerten den første, som vender tilbage om foråret og trods sin lidenhed og spinkle bygning er den forbavsende hårdfør, hvilket sætter den i stand til at trodse det barske og vinterlige vejr, som i mange tilfælde råder efter dens ankomst,

som normalt finder sted i sidste halvdel af marts, hvilket fremgår af nedenstående oversigt over de førstes ankomst i perioden 1930/32:

År	30	31	33	34	35	36	37	38	39	40	41
Dato	24/3	3/4	11/4	26/3	30/3	22/3	24/3	22/3	5/4	1/4	31/3

År	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52
Dato	14/3	22/3	20/3	30/3	1/4	26/3	26/3	27/3	24/3	23/3	16/3

Jeg har indtryk af, at de fleste ynglefugle forlader godset i løbet af august; men i september og oktober har jeg adskillige gange bemærket småflokke – den største på 12 – og enkelte individer, som er trukket over mod S. eller SØ. Den seneste dato, på hvilken jeg har set en overtrækkende fugl, har været den 15. oktober.

Gul Vipstjert (*Motacilla f. flava* L.) viser sig meget fåtalligt inden for mit iagttagelsesområde. Af og til har et enkelt par ynglet på Louiseholm eller Christiansminde; men derudover ses såvel forår, som efterår kun i ny og næ nogle få gennemrejsende individer. Om foråret ses disse trækfugle fra slutningen af april til hen i maj, medens efterårstrækket foregår i sidste halvdel af august. Kun een gang har jeg set arten i september, nemlig den 3., da en betydelig flok havde slået sig ned for at fouragere på en af Hovedgårdens marker.

Silkehale (*Bombycilla g. garrulus* (L.)) har vist sig adskillige gange på distriktet i løbet af de 23 observationsår, hvilket fremgår af følgende notater:

- 1931, 28.10.: 20 i Ballermosen og 25.11.: 7 på Christiansminde.
 1937, 2.3.: 4 på Christiansminde og i hele december mange i skovene.
 1938, 29.12.: Nogle set i Studehaven og 1 i Kohaven.
 1941: I hele december mange.
 1942, 23.12.: Mindre flok i Fællesskoven.
 1943, 3.12.: 15 i Ballermosen og 16.12.: Atter nogle samme sted.
 1946: I november ret betydelige flokke; f. eks. 80 i en.
 1948, 11.12.: 3 i lille plantage på Christiansminde.
 1949, 15.2.: Mange i Studehaven.
 1952, 1.2.: En stor flok i Fællesskoven.

Når Silkehalerne besøger godset, søger de først og fremmest til de steder, hvor der findes rigeligt med tjørnebær; men også hyben af vildrose har jeg set dem gøre sig tilgode med, skønt man skulle synes, at disse frugter må være vanskelige at sluge for de forholdsvis små fugle.

Stor Tornskade (*Lanius e. excubitor* L.) er en fåtallig, men regelmæssig vintergæst på Jægerspris. Undtagelsesvis viser de første sig

allerede i september – f. eks. den 22.9.1949 –; men som regel sker det først i slutningen af oktober eller begyndelsen af november. – De overvintrende tornskader, som for godsets vedkommende sjældent beløber sig til mere end 3–5 stykker, er meget stationære og hver fugl vælger sit jagtområde, inden for hvilket man kan træffe den dag efter dag i lang tid ad gangen. Borttrækket om foråret foregår i løbet af marts eller i den første uge af april. Seneste iagttagelsesdato er den 7. april.

Rødrygget Tornskade (*Lanius c. collurio* L.) må karakteriseres som en almindelig ynglefugl inden for godsets grænser; men antallet af ynglepar kan her, som andre steder, variere stærkt fra år til år. – Ankomsten om foråret finder sted før eller senere i de to første decader af maj med den 6. og den 18. som yderpunkter. – I almindelighed yngler tornskaden, hvor der findes Tjørn og Slåen; men i Nordskoven har jeg flere gange iagttaget par, som benyttede unge granbevoksninger til yngleplads.

Stær (*Sturnus v. vulgaris* L.). Overvintrende Stære har jeg her på egnen kun set i Frederikssund. Til Jægerspris og omegn ankommer de første undtagelsesvis i de sidste dage af januar, som regel før eller senere i februar og en sjælden gang – i 1947 – først lidt ind i marts. – De fleste Stære yngler her, som andre steder, i nærheden af menneskelige boliger; men dog er det ikke noget helt ringe antal, som slår sig ned i skovene langt fra enhver bygning, hvilket man uden tvivl kan takke distriktets mange spættepar for, da disses gamle redeguller i vid udstrækning tages i brug af Stærene.

Gråspurv (*Passer d. domesticus* (L.)) er overalt ved gårde og huse en særdeles talrig ynglefugl, som man allerede i februar kan se flyve med redemateriale, hvilket dog utvivlsomt kun skal opfattes som en symbolsk handling, da dens egentlige yngletid ikke begynder før hen i april.

Skovspurv (*Passer m. montanus* (L.)). På de samme steder, hvor Gråspurven holder til, er også Skovspurven at finde; men i et betydeligt mindre antal end hin. Den yngler ofte i hule træer og i mejsekasser ret langt fra bygninger, hvilket Gråspurven ikke indlader sig på.

Kærnebider (*Coccothraustes c. coccothraustes* (L.)). Som ynglefugl er Kærnebideren sikkert ret udbredt i jægersprisområdet; men dens overmåde stillfærdige levevis i yngletiden bevirker, at det er meget vanskeligt med sikkerhed at fastslå, hvor talrig den i virkeligheden er. I min have har den ynglet nogle gange; således iagttog jeg den 4.5.1934 et par, hvoraf den ene havde redemateriale i næbbet; men jeg fik ikke konstateret, hvor reden fandtes. I 1943 var et par i færd med at bygge rede i et pæretræ den 22.4.; men skønt reden blev færdigbygget,

blev den ikke belagt med æg. Endelig fandt jeg den 25.5.1948 en rede, som var bygget på en vandret gren i kronen af et gammelt gråpæretræ ca. 6 m oppe, og fra jorden kunne jeg tydelig se den rugende fugl. – Både i Nordskoven, Kohaven og Slotshegnet har jeg adskillige gange set Kærnebidere i yngletiden; men jeg har ikke gjort noget forsøg på at finde deres rede.

Om vinteren optræder arten ofte på fuglefodringspladsen i min have. At der om foråret foregår træk over Jægerspris, er der ingen tvivl om, da man rundt om i skovene kan træffe flokke på indtil 20–25 individer fra begyndelsen af marts – f. eks. den 2.3.1943 og den 16.3.1952 – til hen i april.

Grønirisk (*Chloris c. chloris* (L.)) er en talrig ynglefugl i alle godsets skove og haver. Hvor talrig den er, viste en undersøgelse, som jeg i 1945 foretog af de byttefugle, som blev bragt til et spurvehøgepars redeplads. Af samtlige byttefugle, som repræsenterede 40 arter, var Grønirisk den sjette almindeligste og var blandt de 396 byttefugle repræsenteret med 20 individer.

Stillits (*Carduelis c. carduelis* (L.)). At enkelte yngler inden for mit iagttagelsesområde, er sandsynligt – bl. a. har jeg set et par i min have både den 23.5.1933 og 14.4.1935 –; men noget sikkert bevis derpå har jeg aldrig fået og i alle tilfælde må Stillitsen karakteriseres som en meget sparsomt ynglende fugl her på stedet. – Mere almindelig er den om vinteren og i det tidlige forår, i marts og begyndelsen af april, på hvilken tid det ikke er sjældent at se småflokke på 10–20 stykker. Formodentlig består en del af disse flokke af fugle, som har hjemme længere mod nord.

Grønsisken (*Carduelis spinus* (L.)). Som nævnt i dette tidsskrifts 28. årgang konstaterede jeg i 1934, at Grønsiskenen ynglede her på distriktet – nærmere betegnet i Nordskoven – og dette forhold gælder stadig, da jeg hvert år har iagttaget arten i yngletiden. Hvor talrig Grønsiskenen er som ynglefugl på Jægerspris, er det vanskeligt at udtale sig om, da den gør sig meget lidt bemærket; men noget overvældende stort antal ynglepar tror jeg ikke her findes. – Om vinteren optræder arten derimod talrigt og ofte i store flokke, og det er navnlig i bevoksninger af gammel Rødel og Birk, man skal søge den; men hen på foråret, når koglerne af gran og fyr, begynder at åbne sig, træffer man også jævnlig Grønsiskener i bevoksninger af disse træarter, fordi de sætter stor pris på de nævnte nåletræarters frø. De store vinterflokke forsvinder i løbet af april.

Gråsisken (*Carduelis f. flammaea* (L.)). Om vinteren optræder Gråsiskenen ikke nær så talrigt, som Grønsiskenen, og jeg er endda ikke sikker på, at den kan træffes hver vinter. I hvert fald har jeg langt fra notater om dens forekomst i alle observationsårene. – Gråsisken

træffes oftest i bevoksninger af gl. Rødel, hvis frø er dens favoritføde; men også nældefrø har jeg set den æde med begærlighed. – Inden udgangen af marts forlader de overvintrende flokke distriktet.

Bjergirisk (*Carduelis f. flavirostris* (L.)) har jeg kun set den 6.1.1938, da en flok opholdt sig på strandengen ved Dyrnæsmolen. – At jeg ikke oftere har truffet arten, skyldes imidlertid sikkert mere den omstændighed, at jeg i vintermånederne færdes så forholdsvis lidt på strandengene langs Roskilde Fjord, end mangel på disse fugle; thi jeg nærer ikke tvivl om, at man vil kunne træffe dem om ikke hver vinter, så dog nu og da. – Den 6.1.1952 iagttog ERIK HANSEN 10–15 stykker på ovennævnte lokalitet.

Tornirisk (*Carduelis c. cannabina* (L.)) er en særdeles talrig ynglefugl inden for mit iagttagelsesområde, hvor den navnlig holder til i markhegn, haver og småskove; men også i de store skoves udkanter træffes den ofte. Om foråret ankommer de første i begyndelsen af marts og endnu langt hen i oktober kan ses betydelige flokke, som på denne årstid fortrinsvis holder til på stubmarkerne.

Dompap (*Pyrrhula p. pyrrhula* (L.)). Som nævnt i dette tidsskrifts 29. årgang fandt jeg for første gang Dompap ynglende i Nordskoven i 1934, og siden da har arten ynglet i denne skov hvert år i stedse stigende antal, således at den nu må karakteriseres som en ret almindelig ynglefugl. Ganske vist er de håndgribelige beviser på ynglen, som jeg har skaffet til veje efter 1934, ikke særlig mange, hvilket fremgår af følgende oversigt: Den 24.6.1938 par i Studehaven, som made unger, den 10.3.1943 en redebyggende ♀ også i Studehaven, den 23.6.1944 fandtes ved fældning af en gran i Fællesskoven en rede med 2 omtrent flyvefærdige unger og endelig blev den i 21.9.1949 i samme skov set en familie bestående af de to gamle og to unger, som fouragerede i en ellebevoksning; men færdes man i Nordskoven i sommerhalvåret, kan man ikke undgå at høre dompapfløjt snart fra en, snart fra en anden granbevoksning, hvilket er ubedragelige tegn på, at man har ynglepar for sig.

I vinterhalvåret forøges distriktets dompapbestand i høj grad af nordfra kommende gæster.

Lille Korsnæb (*Loxia c. curvirostra* L.). Fra de 23 observationsår savner jeg kun notater om korsnæbs forekomst i 1932 og 1950, medens arten i alle de andre år har været til stede i større eller mindre antal, ja, i visse år – 1930, 1934, 1941 og 1943 – ligefrem i masser. Som regel er det særlig i tiden fra september–oktober det ene år til hen i april–maj det følgende, at korsnæbflokkene holder til i skovene; men flere gange har arten dog været uafbrudt til stede i mere end et år. Når her findes korsnæb holder de til i alle distriktets ældre nåletræbevoksninger, og da Nordskoven er den af jagersprisskovene, som rummer de

fleste bevoksninger af denne kategori, er det også her, man træffer de fleste. – At Lille Korsnæb flere gange har ynglet på distriktet i betydeligt antal, er der ikke tvivl om, da jeg i det meget tidlige forår – februar–marts – ofte har set fuglene parvis og hørt hannerne synge, ligesom udføjne unger er set adskillige gange; men også mere håndgribelige beviser for artens ynglen foreligger, hvilket fremgår af følgende notater: I 1931 blev i Studehaven set en ♀, som samlede fjer på skovbunden den 2.4.; i 1934 fandtes 31.3. i Fællesskoven ved fældning af en 16 m høj Rødgran en rede, som var anbragt ca. 1 m ude på en sidegren ca. 3 m under træets top. Reden indeholdt 2 mere end halv vokne og ret fjerklædte unger med kroen fuld af granfrø. Reden var meget tæt og fast bygget af plantemateriale, men uden udforing med fjer eller hår. Kun en stump sejlgarn fandtes i redeskålen. Endelig så jeg den 11.3.1938 en nylig udføjne unge, hvis næb endnu ikke var krydset.

Selv om rødgranfrø i vid udstrækning fortæres af korsnæbene, så har jeg dog indtryk af, at frø af Skovfyr og Bjergfyr er deres favorit-spise.

Stor Korsnæb (*Loxia pytyopsittacus* Borkh.). Det kan ofte være vanskeligt at skelne denne art fra den foregående, så derfor er det sandsynligt, at den har besøgt jægersprisskovene oftere end det par gange, jeg med sikkerhed har konstateret arten, hvilket har været dels den 20.1.1930, da adskillige opholdt sig i Ballermosen, dels i januar–februar 1948, da flere blev iagttaget i Nordskoven.

Bogfinke (*Fringilla c. coelebs* L.). Af samtlige ynglefugle er Bogfinken uden sammenligning distriktets talrigste, hvilket hænger sammen med, at bevoksninger af enhver træart og af enhver type kan tilfredsstille et bogfinkepars ynglekrav. – Foruden distriktets ynglefugle, hvoraf mange bliver her om vinteren, ses såvel forår som efterår store skarer, som er på træk mod henholdsvis NØ. og SV. Om foråret foregår trækket i april og om efteråret i september–oktober. Efterårsfuglene giver sig god tid og kan i sværme på 500–1000 individer for længere tid ad gangen slå sig ned på stubmarker sammen med andre frøædende småfugle, og bærer de gamle bølgebevoksninger rigelig frø, kan skovbunden under disse bevoksninger være dækket af et levende tæppe af Bog- og Kvækerfinker.

Den 16.10.1936 blev i Kohaven skudt en mærkelig farvet fugl, som utvivlsomt har været en bastard mellem Bogfinke og Kanarieugl. Fuglen havde opholdt sig på samme sted – under nogle oldenbærende bøge – sammen med en flok Bogfinker fra midten af september, og dens udseende var følgende: Næbbet lyst hornfarvet med en noget mørkere spids; pande, isse og nakke gråblå; kinderne (under øjet) og en smal bræmme under næbbet rødbrun og på den iøvrigt hvide strube var indblandet fjer af samme rødbrune farve; rygsiden kanariegul med svag gråblå chatering over forryggen; overvingen hvid; svingfjerene

sorte med lys inderfane og over hele vingen et hvidt skråbånd; de to bageste armsvingfjer renhvide; overgumpen gråbrun; halefjerene renhvide og samme farve havde hele undersiden; fødderne brunlige. Den skudte fugl blev indlemmet i afdøde kontorchef A. KOEFØEDS samling og findes nu på Zoologisk Museum i København.

Kvækerfinke (*Fringilla montifringilla* L.). Såvel forår som efterår går et betydeligt træk over Jægerspris, og bærer høgebevoksningerne rigelig frø, kan sværme, som ofte må tælles i tusinder, forblive her hele vinteren.

Efterårstrækket foregår i september-oktober og forårstrækket i februar og første halvdel af marts. I disse måneder kan visse dage ses rastende flokke på adskillige tusinde individer.

Ynglende Kvækerfinke har jeg kun konstateret een gang, nemlig den 22.8.1931, da daværende skovfoged GAD-SIMONSENS jagthund bragte ham en lige flyvefærdig unge, som den havde fanget. Parret, som denne unge hidrørte fra, havde ynglet i Studehaven.

Bomlærke (*Emberiza c. calandra* L.). På de dyrkede marker er Bomlærken en almindelig ynglefugl og dagen lang kan man hele sommerhalvåret igennem høre hannernes monotone sang fra vejenes telefonledninger.

Gulspurv (*Emberiza c. citrinella* L.) er en almindelig og talrig ynglefugl overalt på godset såvel i skovene, som i markhegn og haver. – Een gang er arten konstateret som vært for en gøgeunge, hvilket er nævnt under omtalen af denne fugl.

Rørspurv (*Emberiza s. schoeniclus* (L.)) ses kun meget sparsomt på Jægerspris; men dog yngler arten utvivlsomt nu og da ved en og anden rørbevokset mergelgrav; i hvert fald har jeg set en ♂ den 20.4.1935 ved en sådan grav på Dyrnæs, og i 1945 fandt jeg henholdsvis den 27.6. og 20.7. på en spurvehøgs redeplads fjer af to individer, som var faldet som offer for høgen og som sikkert har ynglet inden for dennes jagtrevir. – Trækkende Rørspurve erindrers jeg ikke at have set på godset.

Snespurv (*Plectrophenax n. nivalis* (L.)). I februar-marts har jeg af og til set småflokke på strandengene og en enkelt gang på Luemosen i Fællesskoven; men alt i alt er det kun få gange, jeg har bemærket arten, nemlig den 1.3. og 26.4.1934, den 24.2., 26.2. og 1.3.1936, den 17.3.1937 og den 25.3.1951. – Ved systematisk eftersyn af strandengene hver vinter vil man dog utvivlsomt oftere kunne få artens tilstedeværelse konstateret.

Literatur.

- DURANGO, A.-M. & S. 1942: Om nötväckans (*Sitta e. europaea*) fortplantningsbiologi. – Vår Fågelvärld **1**.
- HOLSTEIN, VAGN 1924: Sædgaasens daglige Liv. – Dansk Orn. For. Tidsskr. **18**.
- 1934: Grønsisken, *Carduelis spinus* (L.) som Ynglefugl i Jægerspris Skove i 1934. – Dansk Orn. For. Tidsskr. **28**.
- 1935: Dompap, *Pyrrhula p. pyrrhula* (L.), som Ynglefugl i Jægerspris Skove. – Dansk Orn. For. Tidsskr. **29**.
- 1935a: Strandengens Fugle. – København.
- 1942: Duehøgen (*Astur gentilis dubius* (Sparrman)), Biologiske Studier over danske Rovfugle **1**. – København.
- 1944: Hvepsevaagen (*Pernis apivorus apivorus* (L.)), Biologiske Studier over danske Rovfugle **2**. – København.
- 1945: Graagaasen (*Anser anser* (L.)) som Ynglefugl i Jægerspris Nordskov. – Dansk Orn. For. Tidsskr. **39**.
- 1950: Spurvehøgen (*Accipiter nisus nisus* (L.)), Biologiske Studier over danske Rovfugle **3**. – København.
- 1952: Sandsynlig ynglen af Svaleklire (*Tringa ochropus* L.) i Jægerspris Nordskov 1952. – Dansk Orn. For. Tidsskr. **46**.
- 1952a: Jomfrutrane (*Anthropoides virgo* (L.)) ved Jægerspris. – Dansk Orn. For. Tidsskr. **46**.
- RUDEBECK, G. 1943: Preliminär redogörelse för fågeliakttagelser i Skanör och Falsterbo hösten 1942. – Vår Fågelvärld **2**.
- ÖSTERLÖF, S. 1951: Fiskgjusens, *Pandion haliaëtus* (L.), flyttning. – Vår Fågelvärld **10**.

Alle fotografierne i denne artikels tre dele er optaget af forfatteren.